

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9
The development of Active Management Model to approach the Special
Needs Children in Educational Promoting Efficiency Network of Special
Education Centre Network 9

ทาริกา เครือวัลย์¹, ศักดินาภรณ์ นันท์², สุขุม พรหมเมืองคุณ³

Tharika Khueawan¹, Sakdinaporn Nunttee², Sukhum Prommuangkhu³

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย¹⁻³

Education in Educational administration, Loei Rajabhat University¹⁻³

Tharika8082@gmail.com¹, sakdina007lru@gmail.com², sukhumpro@icloud.com³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุก และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านองค์ประกอบความต้องการ จำเป็นลำดับที่สูงที่สุด คือการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว และการนิเทศติดตามการให้บริการ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า 2.1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2.2) ด้านกระบวนการ 2.3) ด้านผลลัพธ์ สรุปได้ว่าครูและบุคลากรต้องตระหนักรู้ในการเข้าถึงผู้เรียน และความพร้อมของครูผู้สอนที่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยใช้กระบวนการจัดการเชิงรุกโดยใช้หลักการ PDCA และผลผลิต คือการดูแลเด็กจนเมื่อเด็กจบแล้วไปไหนต่อ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุก พบว่ารูปแบบที่มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์มากที่สุดคือด้านความมุ่งมั่นหมาย รองลงมาคือ หลักการและเหตุผล รูปแบบหน่วยบริการ และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน โดยวิธีเงื่อนไขความสำเร็จการบริหารตามแนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเชิงรุก, รูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุก, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

The purposes of the study were: 1) Study the current desirable conditions and needs to develop proactive management to reach children with special needs. of the network to promote the efficiency of education management Center for Special Education, Network 9 2) Develop a proactive management model and 3) Evaluate the proactive management model. The findings were as follows: The present condition consists of 3 components: present condition, desirable condition, and necessary needs Overall, it was at a high level in all aspects. In terms of the requirements component, Required is the highest order. 2) Develop a proactive management model for accessing children with special needs, found that 2.1) inputs 2.2) process 2.3) outcome teachers who have been developed to have knowledge that meets the special needs of each individual. Using a proactive management process using PDCA principles and productivity is a look at where the child ends up and where does the next. 3) The most appropriate and useful model was purpose, followed by principle and reason. service unit model and rehabilitation of the disabled by the community by the Conditions for Success Management according to the Quality Cycle Concept (PDCA).

Keywords: Active Management, Active Management Model, The Special needs children, Special Education Centre

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพชีวิตคนพิการให้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุขสามารถดำรงวิถีแห่งตนได้อย่างสมเกียรติภูมิของความเป็นมนุษย์ และการเสริมสร้างทุนมนุษย์ที่ทรงคุณค่าเพื่อการขับเคลื่อนประเทศสู่ Thailand 4.0 จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสมัยปัจจุบันมุ่งเน้นในการพัฒนาคนปัจจุบันผลสำรวจสำนักงานสถิติแห่งชาติ-องค์การยูนิเซฟ (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2560) พบประเทศไทย มีคนพิการประมาณ 3.7 ล้านคน คิดเป็น 5.5% ของประชากรประเทศ ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนคนพิการมากกว่า 1 ใน 5 ของคนพิการ (ข้อมูลเดือน ต.ค.-ธ.ค. 2560) และข้อมูลเด็กพิการแรกเกิดถึง 14 ปี 93,129 คน พบว่า เด็กพิการวัยเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา โดยเฉพาะเด็กพิการทางสติปัญญาตั้งแต่กำเนิดจำนวนมากกว่า 1 ใน 3 คน ไม่ได้รับการศึกษา และยังมีคามพิการทางด้านร่างกายร่วมด้วยจะมีจำนวนถึง 2 ใน 3 คน ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายการศึกษาดังกล่าวไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง เด็กพิการวัยเรียนอายุ 5-17 ปี มีถึงร้อยละ 37.8 ที่ปัจจุบันไม่ได้เรียน ซึ่งเหตุผล ส่วนใหญ่เนื่องจากป่วยหรือพิการจนกระทั่งไม่สามารถเรียนได้รองลงมา คือ จบการศึกษาแล้วและมีปัญหาทางความประพฤติ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทางสำหรับเด็กพิเศษ หรือโรงเรียนห่างไกลไม่สะดวกในการเดินทาง การเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปอาจทำให้เด็กพิการถูกล้อเลียน ถูกรังแก หรือในบางรายอาจป่วยหรือพิการจนไม่สามารถเรียนได้ แม้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) จะระบุว่า "คนพิการสามารถเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย" แต่ยังคงพบว่าเด็กพิการบางส่วนไม่มีทุนทรัพย์เรียน ผลจากการที่เด็กพิการวัยเรียนเข้าไม่ถึงระบบการศึกษาที่เพียงพอจะทำให้เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตในสังคม ดังนั้นการที่คนพิการไม่ได้เรียนหนังสือ อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนพิการไม่สามารถพัฒนาตนเอง (รักมณี บุตรชน และคณะ, 2562) จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กที่มีความพิการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีบทบาทหน้าที่หลักในการให้บริการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม(Early Intervention :EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลโรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน

บทบาทหน้าที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ข้อที่ 5 กล่าวถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา ให้บริการฟื้นฟูโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญจัดการกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพเพื่อสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และดำเนินการโดยให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลคนพิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผน IEP, แผน IFSP การให้บริการเหล่านี้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ภายใต้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบของผู้บริหารสถานศึกษานั้นๆ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเลย, 2563) ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวหากผู้บริหารมุ่งเน้นให้มีการทำงานเชิงรุกเพื่อเข้าถึงผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ผู้พิการจะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตรงตามความต้องการมากที่สุด สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และไม่เป็นการของสังคมในภายภาคหน้า โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าด้วยเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายบริการเดียวกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานร่วมมือและช่วยเหลือกันในด้านบริหารวิชาการ และกิจกรรมอื่นๆ ที่เหมาะสม อันเป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ให้เป็นเครือข่ายร่วมมือประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มีคุณภาพ ตามประกาศระเบียบข้อ 4 กล่าวว่า ให้จัดตั้งเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามประเภทการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำหรับการนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาแบบของการให้บริการเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการศึกษาได้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดและเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9
- 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9
- 2) ได้รูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 เพื่อพัฒนาการฟื้นฟูและการให้บริการต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษดีขึ้นอย่างเต็มตามศักยภาพ
- 3) เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อนำไปพัฒนาในภายภาคหน้าต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เครือข่ายที่ 9 จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 25 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 63 คน ข้าราชการครู ครูผู้สอน ครูอัตราจ้างและพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 655 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 743 คน (กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2564)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เครือข่ายที่ 9 จำนวน 9 แห่ง โดยมีผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครู ครูผู้สอน ครูอัตราจ้างและพี่เลี้ยงเด็กพิการมีจำนวนทั้งสิ้น 268 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 6 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 178 คน และพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 78 คนโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง Krejcie and Morgan (Krejcie; & Morgan, 1970) โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (opened-end) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 วัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IC (Index of item Congruency) พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า $IC \geq 0.5$ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.98 และส่วนข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.98

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) เพื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

ระยะที่ 2 การร่างรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบสภาพความพร้อมและความถูกต้องแบบสัมภาษณ์ สรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอโดยการพรรณนา (Descriptive)

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นการร่างแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 โดยให้สอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการเชิงรุก

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) จำนวน 13 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล สรุป ปรับปรุง ร่างรูปแบบแนวทางจากข้อมูลที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อเสนอแนะ และนำเสนอโดยการพรรณนา (Descriptive) ตรวจสอบความถูกต้องและสภาพความพร้อมให้มากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบประเมินอิงเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ 4 ด้าน ดังนี้ คือ ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasible) ความถูกต้อง (congruity) และความเป็นประโยชน์ (utility) (Majchrzak, 1984)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

การบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่ พึงประสงค์	ความต้องการจำเป็น (PNI _{Modified})	
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	(I-D)/D	ลำดับที่
1. การให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ	3.90	4.73	0.213	1
2. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน	3.92	4.72	0.204	2
3. แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว	3.99	4.75	0.190	3
4. การนิเทศติดตามการให้บริการ	4.00	4.75	0.188	4

จากตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การนิเทศติดตามการให้บริการ ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว มาก ($\bar{X} = 3.99$), การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.92$) และการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาพที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวและการนิเทศติดตามการให้บริการ ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ การให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ ($\bar{X} = 4.73$) และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.72$) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า องค์ประกอบการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด เป็นลำดับที่ 1 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน อันดับที่ 2 แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว เป็นลำดับที่ 3 และการนิเทศติดตามการให้บริการ เป็นลำดับที่ 4

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิดพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงรุก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1) องค์ประกอบการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ 3.2) องค์ประกอบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน 3.3) องค์ประกอบแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว และ 3.4) องค์ประกอบการนิเทศติดตามการให้บริการ สรุปได้ว่าครูและบุคลากรต้องตระหนักในการเข้าถึงผู้เรียน และความพร้อมของครูผู้สอนที่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยใช้กระบวนการจัดการเชิงรุกโดยใช้หลักการ PDCA และผลผลิตคือการดูที่เด็กจบเมื่อเด็กจบแล้วสามารถส่งต่อไปในสังคมหรือทำงานได้หรือไม่

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

ตารางที่ 2 ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

รูปแบบการบริหารจัดการ เชิงรุก	ความเหมาะสม			ความถูกต้อง			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ความมุ่งหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.องค์ประกอบ ให้บริการศูนย์การศึกษา พิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด	4.00	0.00	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
4.องค์ประกอบฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการโดย ชุมชน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
5.องค์ประกอบแผนการ ให้บริการช่วยเหลือเฉพาะ ครอบครัว	4.00	0.00	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก
6.องค์ประกอบการนิเทศ ติดตามการให้บริการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
รวม	4.53	0.51	มากที่สุด	4.67	0.48	มากที่สุด	4.47	0.51	มาก	4.60	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุก ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามลำดับ พบว่าด้านความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.67, S.D.=0.48$) โดยพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) องค์ประกอบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน 4) องค์ประกอบกรณีศึกษาติดตามการให้บริการ

รองลงมาคือความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60, S.D.=0.50$) โดยพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ 1) ความมุ่งหมาย 2) หลักการและเหตุผล, องค์ประกอบการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ, องค์ประกอบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน

และด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.53, S.D.=0.51$) โดยพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผลและความมุ่งหมาย 2) องค์ประกอบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนและองค์ประกอบกรณีศึกษาติดตามการให้บริการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.47, S.D.=0.51$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1) องค์ประกอบการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ การให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด รูปแบบหน่วยบริการเป็นการพัฒนาศักยภาพผู้พิการในชุมชน เป็นหน่วยประสานงานเพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิตามกฎหมาย ได้รับการตามความต้องการจำเป็นพิเศษ และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคนพิการในชุมชน มีหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความแตกต่างรายบุคคล เอื้อให้ผู้พิการทุกคนมีโอกาสได้รับการเรียนรู้อย่างเสมอภาคของศูนย์การเรียนรู้ควรประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน งบประมาณ และพื้นที่ในศูนย์การเรียนรู้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเอกราช สุเต็ม และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการ หน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน พบว่า สภาพการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภออยู่ในระดับมาก และพบปัญหาดังนี้บุคลากรขาดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ด้านบัญชีขาดความเข้าใจในการเขียนโครงการ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ขาดความเข้าใจในระบบงาน ขาดบุคลากรทางกายภาพบำบัด หัวหน้างานขาดประสบการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ ศิริชัยพิน และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการอำเภอตามความคิดเห็นของบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีการคัดกรองและประเมินความสามารถพื้นฐาน 2) ให้บริการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล/แผนให้บริการช่วยเหลือรอบครัวและประเมินผลการให้บริการ และ 3) ประสานการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.2) องค์ประกอบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน การจัดการการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนเพื่อให้คนพิการและสมาชิกในครอบครัวสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านความเป็นอยู่ที่ดีและด้านสังคมต่างๆ แนวทางนี้เน้นเรื่องการสร้างศักยภาพด้วยการทำให้คนพิการ สมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการด้านการพัฒนาและการตัดสินใจทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Murphy, N. A. & Carbone, P.S. (2011) ศึกษาเรื่อง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ผู้ให้บริการ และชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษโดยแบ่งแนวทางในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่เกี่ยวข้องเป็นดังนี้ 1) ด้านผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) ด้านผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ 3) ด้านชุมชน มีการรณรงค์ ให้เกิดการร่วมมือกันช่วยเหลือเด็กพิเศษในวงกว้าง จัดตั้งหน่วยประสานงาน การบริการทางด้านสิทธิ และผลประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.3) องค์ประกอบแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวเป็นเอกสารที่มีกระบวนการในการดำเนินการ วัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวและเพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งแผนนี้มีประโยชน์สำหรับครอบครัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเนื่องจากการให้บริการจะเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญทั้งความต้องการของเด็กและครอบครัว ด้วยการร่วมมือกันของครอบครัวและผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในการจัดทำและการนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก นอกจากนี้การประสานงานระหว่างหน่วยงานการบริการทางการศึกษาพิเศษและผู้เชี่ยวชาญส่งผลให้แต่ละครอบครัวได้รับประโยชน์ในการดูแลเด็ก รวมทั้งการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การบริการทางการแพทย์ สังคมและชุมชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรัญจิต วรรณวล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด พบว่า สภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติจากหลักฐานและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ด้านการประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการ ด้านการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการตามความต้องการจำเป็น ด้านการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมตามแผนที่กำหนด ด้านการอบรมผู้ปกครอง ด้านการให้ความช่วยเหลือโดยชุมชนและบริการทรัพยากรการเรียนรู้ และด้านการเยี่ยมบ้าน ส่วนด้านการจัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Yucel, G. & Cavkaytar, A. (2007) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดการศึกษาโดยผู้ปกครองผ่านการศึกษาทางไกลของศูนย์การศึกษาเด็กออทิสติกอย่างอิสระ (IACEC) เป็นการวิจัยเป็นแบบทดลอง ก่อนและหลังการทดสอบเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมในโครงการ Parent Education ประกอบด้วยวิธีตี 5 แผ่น โดยแต่ละแผ่นประกอบด้วยคำแนะนำประมาณ 20 นาทีในหัวข้อต่างๆ เกี่ยวกับออทิสติกและ ACEC และคู่มือ 5 เล่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกอบรมใดๆ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนก่อนและหลังการทดสอบของกลุ่มทดลองพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมการศึกษาผู้ปกครองที่นำเสนอผ่านการศึกษาทางไกลเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาเด็กออทิสติกอย่างอิสระมีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญ

1.4) องค์ประกอบการนิเทศติดตามการให้บริการ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้โดยตรง ข้อกำหนดด้านข้อมูลสารสนเทศและรายละเอียดในรายงาน ต่าง ๆ เป็นไปเพื่อช่วยให้ฝ่ายปฏิบัติทราบว่า มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ต้องแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใด ด้วยวิธีการอย่างไร ผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายเป็นอย่างไร สอดคล้องกับนโยบายและจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ต้องการเพียงใด ควรกำหนดวิธีการปรับปรุงแก้ไขส่วนไหนของระบบงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนัท วีรธนัท (2559) ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบองค์การเพื่อควมมีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อควมมีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และภาวะผู้นำของผู้บริหารสำหรับประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกฤษฎา พรหมอินทร์ และคณะ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการนิเทศแบบเสริมพลังอำนาจในการสร้างประสิทธิภาพระบบการ

ประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผลการศึกษาด้านสภาพและปัญหาในการดำเนินงานนิเทศระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า 1) สภาพและปัญหาของการนิเทศงานด้านการประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีสภาพของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงมีปัญหาอยู่ในระดับมากเช่นกัน 2) ผลจากการสร้างกระบวนการด้วยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กระบวนการนิเทศแบบเสริมพลังอำนาจ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสื่อสารสร้างความเข้าใจร่วมกัน ขั้นที่ 2 การร่วมกันวางแผนกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน ขั้นที่ 3 การจัดการความรู้ในการดำเนินงานร่วมกัน ขั้นที่ 4 การร่วมกันสร้างบรรยากาศในการดำเนินงานนิเทศตามแผน และขั้นที่ 5 การร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินงาน

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สามารถสรุปผลการวิจัยครอบคลุมมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงรุก โดยมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่

2.1) องค์ประกอบการให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ วิธีปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงรุก ได้แก่ การให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว และการนิเทศติดตามการให้บริการ โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จการบริหารตามแนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA)

2.2) องค์ประกอบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน วิธีปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงรุก โดยการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ หรือครอบครัวผู้ดูแลเด็กพิการและชุมชน มีโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในพื้นที่เป้าหมายที่ห่างไกลได้รับการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเหมาะสม และมีการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียและพัฒนาระบบช่วยเหลือ มีการบริการช่วงเชื่อมต่อและการส่งต่อให้เด็กพิการได้รับบริการที่เหมาะสมตามศักยภาพ เงื่อนไขความสำเร็จการบริหารตามแนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA)

2.3) องค์ประกอบแผนการให้ บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว วิธีปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงรุก ให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวและให้บริการตามแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว โดยมีแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวมีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ประสานงานด้านการแพทย์และร่วมกำหนดความต้องการทางสุขภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการทางการศึกษาและบริการทางสุขภาพ ควบคู่ไปอย่างเหมาะสม มีกระบวนการส่งต่อโดยคำนึงถึงการยินยอมจากครอบครัวและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ มีสื่อการเรียนการสอน/สื่อครุผลิต ที่สอดคล้องกับแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว โดยวิธีเงื่อนไขความสำเร็จการบริหารตามแนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA)

2.4) องค์ประกอบการนิเทศติดตามการให้บริการวิธีปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงรุก โดยการนิเทศเพื่อบุคลากรครูที่ทักษะในการปฏิบัติงาน เช่น พัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้และผลิตสื่อ การวัดและประเมินผล มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในแผนงาน ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ต้องแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใด มีการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รับฟังปัญหาและให้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา มีการนำผลการนิเทศติดตาม และข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปพัฒนาการดำเนินงานอย่างเหมาะสม มีเป้าหมายการนิเทศระบุชัดเจน โดยวิธีเงื่อนไขความสำเร็จการบริหารตามแนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปสู่การปฏิบัติ

1.1 การให้บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน มีประชาชนชาวบ้านมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหน่วยบริการ และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคนพิการในชุมชน รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม มีครุภัณฑ์ฟื้นฟูสมรรถภาพตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลและผู้ปกครองสามารถนำผู้เรียนมารับบริการได้อย่างสะดวก จึงจะช่วยให้เด็กพิการได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

1.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ควรเป็นภาระกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษ ค้นหาและพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ หรือครอบครัวผู้ดูแลเด็กพิการ วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และพัฒนาระบบช่วยเหลือโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนในพื้นที่เป้าหมายที่ห่างไกลให้ได้รับการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเหมาะสมรวมถึงให้มีบริการช่วงเชื่อมต่อและการส่งต่อให้เด็กพิการได้รับการบริการที่เหมาะสมตามศักยภาพ

1.3 แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว มีแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวที่มีความยืดหยุ่น และให้บริการตามแผน มีสื่อการเรียนการสอน/สื่อครุภัณฑ์ ที่สอดคล้องกับแผนรวมถึงการประสานงานด้านการแพทย์และร่วมกำหนดความต้องการทางสุขภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการทางการศึกษาและบริการทางสุขภาพควบคู่ไปอย่างเหมาะสม และส่งต่อโดยคำนึงถึงการยินยอมจากครอบครัวและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ

1.4 การนิเทศติดตามการให้บริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีการนิเทศเพื่อให้บุคลากรครุมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีเป้าหมายการนิเทศระบุทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้การนิเทศมีความชัดเจนและมีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในแผนงาน และมีการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รับฟังปัญหาและให้เสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาและควรนำผลการนิเทศติดตามหรือข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปพัฒนาการดำเนินงานอย่างเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 องค์ประกอบการให้บริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ รูปแบบหน่วยบริการที่มีค่าน้อยที่สุดและองค์ประกอบการนิเทศติดตามการให้บริการที่มีค่าน้อยที่สุด เพราะปัจจัยใด

2.2 ควรศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษของ เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าด้วยเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2564). ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

- กฤษฎา พรหมอินทร์, สวณีย์ เสริมสุข; และ เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ (2561). การศึกษากระบวนการนิเทศแบบเสริมพลังอำนาจในการสร้างประสิทธิภาพระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*. 29(1): 175-187.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.
- ชูศักดิ์ ศิริเชยพิน, พนัส นาคบุญ, จิรุตต์ ภูเจริญ, อนุชา ภูมิสิทธิพร, สุวพัชร ช่างพินิจ และศิริวิมล ใจงาม (2564). สภาพการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์*. 15(1): 198-208.
- ธนนท์ วีระนนท์. (2559). *การพัฒนาระบบองค์การเพื่อควมมีประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- รักมณี บุตรชน, สุรเดช ดวงพิทยศิริกุล, ศุภวรรณ เพิ่มผลสุข, Saudamini V. Dabak; และ ยศ ธีระพัฒนานนท์. (2562). สถานการณ์ปัจจัยส่วนบุคคลและครัวเรือนที่มีความสัมพันธ์กับความพิการของเด็ก. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*. 13(1): 106-115.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเลย. (2563). *หลักสูตรศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเลย ตามหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2556 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2563)*. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเลย.
- สุรัญจิต วรรณนวล. (2549). การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกราช สุเต็ม, หยกแก้ว กมลวรรณ และ มานี แสงหิรัญ. (2563). แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*. 7(9): 138-152.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Majchrzak, M. (1984). *Methods for policy research: Applied social research methods serie vol.3*. Newbury Park: Sage.
- Murphy, N. A. & Carbone, P.S. (2011). *Council on Children With Disabilities Pediatrics*. originally published online September 26, 2011.
- Yucel, G. & Cavkaytar, A. (2007). *The Effectiveness of a Parent Education Programme Offered Through Distance Education about Independent Autistic Children Education Centre (IACEC)*. Turkish Online Journal of Distance Education.

Translated Thai References

- Butchon, R., Douthipsirikul, S., Permpolsuk, S., Saudamini V. & Teerawattananon, Y. (2019). Situation, Personal and Household Characteristics Associated with Disability in Children. *Journal of Health Systems Research*. 13(1): 106-115. (in Thai)
- Ekarach Suteam, Yokkaew Kamolvoradej and Manee Sanghirun. (2020). Guidelines for the Managing District Units. A case of Nan Special Education Center. *Journal of MCU Nakhondhat*. 7(9): 138-152. (in Thai)

- Empowerment of persons with Disabilities. (2017). *The Fifth National Quality Improvement of Disability plan 2017–2021*. Bangkok: Department of Empowerment Of Persons With Disabilities. (in Thai)
- Loei Special Education Centre. (2020). *Loei Special Education Program in Early intervention services system for children with disabilities of Special Education Centre 2013 (edited 2020)*. Loei Special Education Centre (in Thai)
- Ministry of Education (2015). *The Regulations of the Office of the Basic Education Commission about The Network to Promote the Efficiency of School under the Bureau of Special Education Administration* (in Thai)
- Ministry of Education. (2010). *The National Education Act of 1999, amended (No. 2), B.E. 2545 and (No.3), B.E. 2010*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Ministry of Education. Office of Special Education Administration. (2021). *Driving policy into action*. Bangkok: Office of Special Education Administration Ministry of Education. (in Thai)
- Phrom-In, K, Sermsuk, S.;& Suwanawat, K. (2018). A Study of Empowerment Supervision Process to Enhance Efficiency For Internal Quality Assurance System in Special Educational Center. *Journal of Education*, Burapha University. 29(1): 175-187. (in Thai)
- Siricheangpin, C. , Nakboon, P., Phucharoen, J., Phoommisittiporn, A., Changpinit, S.;& Jaingam, S. (2021). A Study of State in the Academic Administration of the Supervision of District Service Unit of Regional Special Education Center 7, Phitsanulok. *Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University*. 15(1): 198-208. (in Thai)
- Suranchit Wannuan. (2006). *The Provision of Early Intervention Service for Disabled children of Provincial Special Education Centres* journal of Master of education (Nonformal Education). Sukhothai Thammathirat Open University (in Thai)
- Veerathanon, T. (2016). *Development of the organization system for the effectiveness of Special education center Under the Office of Special Education Bureau*. *Journal of Doctor of Philosophy*. Siam University. (in Thai)
- Vongvanich, Suwimol. (2005). *Research to assess the need for necessity*. Bangkok: Chulalongkorn Publishing House University (in Thai)